

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МОТИВАЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ МІСЬКИХ ТА СІЛЬСЬКИХ ШКОЛЯРІВ

*Гарлінська А. М., к.б.н., доцент, завідувачка кафедри медико-біологічних дисциплін,
Грищук С. М., к.м.н., доцент, доцент кафедри медико-біологічних дисциплін,
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

Актуальність. Останнім часом все більшої гостроти набуває проблема негативного ставлення підлітків до занять фізичною культурою й спортом, що приводить до низької рухової активності та проблем зі здоров'ям у майбутньому [1; 2]. Тому аналіз та формування мотивацій, які активізують прагнення школярів до систематичних занять фізичними вправами, є однією з важливих педагогічних проблем у фізичному вихованні, що особливо актуально в контексті визначення її залежності від місця проживання учнів [3; 4; 5].

Мета дослідження полягала у визначенні та порівнянні мотивацій до занять фізичними вправами сільських та міських школярів віком 13-14 років.

Етапи та методологія дослідження. На першому етапі здійснювався теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел, формувалася програма дослідження, було розроблено методологічний матеріал дослідження (анкету) та здійснено підбір груп.

У ході другого етапу було проведено опитування щодо особливостей мотивацій до рухової активності сільських учнів Олевського району та школярів м. Житомира.

Протягом третього етапу з використанням методів математичної статистики проведено порівняльний аналіз результатів анкетування між групами підлітків з урахуванням їх статі.

Анкета була побудована стандартним методом з виділенням трьох частин: вступної, основної і демографічної, містила 12 питань, два з них мали особливості.

В одному респондентам пропонувалося розставити види занять поза школою за рейтингом відповідно витрат часу від 1 – найбільше, до 10 – найменше.

У другому, яке стосувалося визначення мотивацій до занять фізичними вправами, опитуваним пропонувалося обрати не більше п'яти категорій з десяти наведених в анкеті. Мотивації були сформовані за результатами проведеного огляду літератури, кожній мотивації відповідав один варіант стимулу, який обирав респондент.

Подальшій обробці підлягали 96 анкет, які розподілилися наступним чином: міські школярі - 60 анкет (24 хлопці та 36 дівчат), сільські школярі – 36 анкет (16 хлопців та 20 дівчат).

Результати дослідження. Що стосується рейтингової оцінки занять підлітків за витратами часу на певні види діяльності поза школою, встановлено, що пріоритети сільських та міських учнів мають суттєві відмінності.

Міські школярі витрачають найбільше часу на «сидіння» в телефоні або комп'ютері, а серед сільських школярів цей вид занять знаходиться на шостому місці за пріоритетністю.

Домінуючим видом занять для сільських підлітків є спілкування з друзями, у міських дітей він посідає третє рейтингове місце. На другому місці за витратами часу міських учнів знаходиться перегляд телевізора або «Ютуб», серед сільських цей вид занять є на третьому місці. На самостійні заняття фізичними вправами або відвідування спортивних секцій підлітки обох груп витрачають найменше часу. Відповідно ці види діяльності знаходяться на останніх місцях рейтингу.

Результати відповідей на це питання анкети підтверджують недостатній рівень рухової активності дітей обох категорій, адже на лідерами рейтингу за витратами часу поза школою є «сидячі» види занять, тоді як «активні» види діяльності посідають останні місця.

Саме тому другу частину дослідження ми присвятили аналізу можливих мотивів дітей щодо активізації занять фізичними вправами, результати порівняли за статтю.

Що стосується підлітків-хлопчиків, у школярів обох груп на першому місці знаходиться фізіологічна мотивація – бажання розвинути свої фізичні якості (обрали понад 83% опитаних). На другому місці – оздоровча (обрали понад 62% опитаних обох груп). Достовірна різниця значень показників між сільськими та міськими школярами-хлопчиками встановлена за руховою, спортивною та психологічною мотиваціями.

За результатами анкетування дівчат пріоритетність оздоровчої мотивації відзначили 50% сільських школярок та 56% міських. Важливість фізіологічної мотивації відзначили близько 33% опитаних обох груп. Як і у міських хлопців, однією з домінуючих мотивацій у міських дівчат є рухова, її відмітили 58% опитаних. Це достовірно перевищує показник сільських дівчат, який становить 35%. Відмічено достатньо високий показник естетичної мотивації, її важливість відзначили 47% міських дівчат та лише 25% сільських. Як і у хлопців, спостерігаються суттєва різниця між групами в частині психологічної мотивації, яка полягає в бажанні «зробити розрядку» після навчальних навантажень. Серед міських школярок обрали цей варіант 42% опитаних, серед сільських – лише 15%.

На завершальному етапі нами проведено поєднаний порівняльний аналіз мотивацій міських та сільських школярів обох статей.

Домінуючими мотиваціями для обох груп школярів є оздоровча (відмітили 57% респондентів) та фізіологічна (важлива для 54% учнів). Встановлено, що міські школярі мають більш широкий спектр стимулів до занять фізичними вправами порівняно з сільськими (рейтинг понад 40% отримали шість видів мотивацій, тоді як у серед сільських учнів таких лише дві). Достовірна різниця результатів між групами визначена за руховою та психологічною мотиваціями, які переважають у міських школярів.

Висновок. Отримані результати доцільно враховувати при проведенні заходів щодо оптимізації рухової активності школярів та занять з фізичної культури.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гарлінська А., Ляшевич А., Чернуха І., Корнійчук Н., Грищук С. Підвищення рівня фізичної підготовленості школярів середнього віку з використанням комплексу спеціальних фізичних вправ . *Фізична культура, спорт та здоров'я нації: збірник наукових праць*. Вип. 8 (27). Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2019. С. 31-36.
2. Булгаков О. І. Формування фізичної культури особистості учнів засобами фізкультурно-оздоровчих заходів у режимі навчального дня: автореф. дис на здоб. наук. ступеня канд. наук з фіз. вих. та спорту. Харків, 2013. 20 с.
3. Круцевич Т. Ю., Іщенко О. С., Імас Т. В. Мотивація учнів 6 – 9 класів до уроків фізичної культури. *Спортивний вісник Придніпров'я*. Дніпропетровськ, 2014. №2. С. 68–72.
4. Бобровник В. О., Грищук С.М. Аналіз мотивації до занять фізичними вправами міських та сільських школярів. *Біологічні дослідження – 2021: збірник наукових праць*. Житомир, ПП "Євро-Волинь": 2021. С. 361-362.
5. Ворона В. В. Мотивація школярів 5—9 класів до занять фізичною культурою в зимовий період. *Теорія та методика фізичного виховання*. 2010. № 8. С. 13-16.